

UD I HISTORIEN I UHREHØJE PLANTAGE

5. – 7. marts

OM RUTEN

Denne tur, som er den femte tur ud i historien, fører dig gennem en af de naturskønne skove i Vesthimmerland. Her får du et indblik i hedens opdyrkning og gravhøjenes historie. Følg den røde rute. Ruten er markeret med gule flag og kræver godt fodtøj. Ruten er ca. 2.8 km lang.

HISTORIEN PÅ STEDET

Det bakkede landskab i Uhrehøje Plantage er formet af sidste istid. Isen efterlod et sandet landskab, hvor man ofte så sandfygning. Efter istiden voksede en tæt urskov frem, som dækkede Uhrehøje - og resten af Danmark. Man kan forestille sig, at stenalderens mennesker har gået på jagt her. Men først da mennesker begyndte at fælde urskoven i bondestenalderen, efterlod de spor, som arkæologerne i dag kan være heldige at finde.

I Uhrehøje begravede stenalderbonden og bronzealderfolket deres døde, mens urskoven gradvis blev ryddet, så marker kunne dyrkes.

Sådan fortsatte det i tusinder af år, og området, hvor der i dag igen er skov, var blevet til hede. Jorden var stadig sandet, og sandflugt blev et problem.

For at standse sandflugten begyndte man i 1919 at tilplante den daværende hede. På heden plantede man fyrretræer. Fyrren er hårdfør! Den var både et af de første træer, der kom til efter istiden, og det første træ, der blev plantet i Uhrehøje plantage. I starten af 1940'erne var den 200 hektar store plantage helt tilplantet.

Der er forskellige træarter i skoven. Nogle "indvandrede" selv i stenalderen, andre er kommet hertil med hjælp fra mennesker.

FIND RUTEN

Ruten starter i Uhrehøje Plantage ved parkeringspladsen ved den røde rute. Kør mod plantagen fra Farsøvej mellem nr. 175 og 179. Vælg den anden vej til venstre og parkér, hvor den røde rute starter. Der et lille gult flag ved startstedet.

PRAKTISKE OPLYSNINGER

Ruten går ad stier, så husk fornuftigt fodtøj. Pas på naturen, hold hunden i snor og tag dit affald med dig.

VEST-
HIMMERLANDS
MUSEUM

Søndergade 44 • 9600 Aars
Tlf.: +45 98 62 35 77 • mail@vmus.dk
www.vesthimmerlandsmuseum.dk

STENALDERCENTER
ERTEBØLLE

Gl. Møllevej 8 • 9640 Farsø
Tlf.: +45 98 63 67 88
stenalder@vmus.dk
www.stenaldercenter.dk

1 Find den første markering ved den røde rute.

I denne skov går du op og ned ad bakke hele tiden. Det er fordi, der engang var is her, og isen skubbede rundt på jord og sten, som blev til bakker.

I sten- og bronzealder er det menneskene, der flytter rundt på sten og jord. De laver runde bunker af jord, som kaldes gravhøje. I gravhøjene begravnes de døde mennesker.

Hvor mange gravhøje kan du tælle på denne tur? Saml en kugle op for hver gravhøj, du ser og tæl dem, når turen er slut.

2 Følg den røde rute og find den anden markering.

I denne del af skoven vokser der mange grantræer. Grantræer kom til Danmark, fordi næsten alt skov i hele Danmark var blevet fældet, og man gerne hurtigt ville have ny skov. Grantræer vokser hurtigt, derfor købte man grantræer og plantede i Danmark.

Kan du tælle, hvor gamle træerne her er? Det er ikke så svært. Hvert år sætter grantræet nemlig én ny grenkrans. På små grantræer forsvinder grenkransene fra de første 2 år. Men resten af årene bliver de siddende. Tæl derfor grenkransene – og læg to til – så har du grantræets alder. På de store grantræer forsvinder grenkransene fra de første 4 år. Tæl derfor grenkransene – og læg fire til – så har du alderen.

3 Følg den røde rute og find den tredje markering.

Engang troede man, der boede trolde eller jætter i højene. Fra stenalderen kender vi jættestuer. Jætter hører egentlig hjemme i jernalder og vikingetid sammen med asatroen. Nogle mente de bevogtede skatte i højene.

Se dig omkring, hvor tror du, der kunne bo en trolde eller en jætte? Og er der mon en bevogtet skat?

Hededannelse

Når jorden udpines, afbrændes, afgræsses, og der graves græstørv, går den naturlige genopretning i stå, og der opstår hede.

Lyng

Lyng kan vokse på heder og er med til at danne et hårdt allag i jorden, som nærmest er uigennemtrængeligt. Det er derfor hedeopdyrkerne var seje bønder.

Opdyrkning af heden

I slutningen af 1800-tallet blev meget hede i Danmark opdyrket. Det var især efter tabet af det sydligste Danmark til Tyskland i 1864, at der kom gang i opdyrkningen.

4 Følg den røde rute og find den fjerde markering.

I bronzealderen blev gravhøjene bygget af græstørv. Der gik mange græstørv til en høj. Efter at græstørvene var fjernet, var der ingen næring i jorden. Der kunne ikke dyrkes korn på jorden, og den blev til hede. Meget landbrugsjord blev ødelagt. Derfor er der nok ingen tvivl om, at det er vigtige personer, der er begravet i højene.

Kan du forestille dig en person i Danmark, som er betydningsfuld nok til, at du vil grave hele din have op til en gravhøj?

5 Følg den røde rute og find den femte markering.

Her er der ingen træer, så det er let at se højene. Disse høje er fredet. Det betyder, at der ikke må ændres på højene, der må heller ikke vokse træer på højene, fordi rødderne kan ødelægge det, der er indeni. I år er det 100 år siden Egtvedpigen blev fundet i en gravhøj, som en landmand var ved at fjerne. Her på stedet er der gravet ned i højene, inden de blev fredet, men højene kan stadig indeholde vigtig viden om bronzealderen.

Hvorfor tror du, at gravhøjene er fredet?

6 Følg den røde rute og find den sjette markering.

Nogle gange har der været røvere i gravhøjene. De har taget de ting, som det døde menneske havde fået med. Det kunne være smykker eller våben. Når en høj er blevet gravet i, kan man tit se det. Så ser det ud som om, toppen af højen er fjernet. I dag får gravrøvere store bøder og kan komme i fængsel.

Hvordan kan du se, at der har været gravrøvere her?

7 Følg den røde rute og find den syvende markering.

Mange gravhøje blev opført tæt ved en vej, hvor bronzealderens mennesker gik eller kørte med en vogn. De kunne også være bygget højt oppe, så man kunne se dem langvejs fra. Man ville nemlig godt blære sig lidt med, at man havde bygget en gravhøj.

Hvad kan du se fra toppen af højen?

Forskning

Der forskes konstant i det arkæologiske materiale. Der laves også forsøg ud fra teorier. Gravhøje kan indeholde et beskyttende jernholdigt lag. Forsøg har vist, at hvis græstørvene på gravhøjen vendes med rødderne opad og højen vandes, så opstår dette lag. Organisk materiale herunder bevares særdeles godt. I forsøget havde en flæskesteg efter to år så høje værdier, at den kunne sælges i supermarkedet. Dette jernlag er årsagen til, at Egtvedpigen var så velbevaret.

Ravsmykker

Ravsmykker fra bondestenalderen er fundet i moser som ofringer og i grave både som halskæder og syet på tøj. Enkelte gange findes større stykker rav med indridsede mønstre. Ravensmykkerne kunne være miniatureredskaber såsom økser.

Bronzealderens høje

I midten var en grav, nogle gange i et træhus, andre gange kister. Der blev lagt græstørv på, og senere, måske flere 100 år senere, blev der ofte begravet flere i højen.

8 Følg den røde rute og find den ottende markering.

Du står nu ved en langhøj. Inde i højen er der måske et lille hus af træ. I det hus kan der ligge en død mand eller kvinde. Arkæologerne har fundet ravperler i langhøjen, som kan stamme fra en halskæde eller pynt på tøjet.

Kan du gætte, hvor lang højen er? (Svaret findes nederst på siden her)

9 Følg den røde rute og find den niende og sidste markering.

Da istiden slutter, er landskabet meget goldt. Birke- og fyrretræer er nogle af de første træer, der vokser op. Faktisk kaldes den tid derfor også birke-fyrretid.

Hvis 2021 skal opkaldes efter træer, hvilke træer vil du så vælge?

Tak fordi I gik med ud i historien. Vi håber I havde en god oplevelse og blev klogere på historien i landskabet. Følg den røde rute tilbage til parkeringspladsen. Husk at lægge billeder op fra turen på #udihistorien på Instagram og tag det med @stenaldercentererteboelle eller send det til stenalder@vmus.dk. Du kan vinde fribilletter til stenaldercentret, der åbner første weekend i maj.

Næste tur begynder fredag den 12. marts og er et "paradis" for sjælen langs kysten og gamle skønne hulveje. Glæd jer!

Langhøjens længde er: 32 meter.

Langhøje

3800 – 3500 f.v.t. I starten af bondestenalderen ser vi de første langhøje. De døde kunne være i kister, i et lille træhus eller et stengravkammer evt. beklædt med planker. De havde gravgaver med. Graven kunne være omgivet af en grøft med stolper. Langhøjene vender altid øst-vest.

Bondestenalder

3.950 – 1.700 f.v.t.
Der kommer nye gravskikke med storstensgrave.

Bronzealder

1.700 – 500 f.v.t.
De fleste gravhøje i Danmark er fra denne periode. Mange er desværre i tidens løb blevet overpløjet.

